

4. Veľkonočná nedeľa

Sk 13, 14. 43-52

Ž 100, 2. 3. 5

Zjv 7, 9. 14b-17

Jn 10, 27-30

Tento Pánov deň je niekedy známy ako „Nedeľa Dobrého pastiera“, pretože čítanie Evanjelia sa každý rok berie z 10. kapitoly Jánovho evanjelia, z „Reči o dobrom pastierovi“. Často sa oslavuje aj ako Deň modlitieb za kňazské a reholné povolania, keďže kňazi a reholníci sú pre nás viditeľným prejavom Krista v jeho úlohe Dobrého pastiera.

Väčšinu čítaní spája pastierska téma. Prvé čítanie je pokračovaním tradičnej kresťanskej praxe čítania Skutkov apoštolov počas Veľkej noci. Prichádzame až ku Skutkom 13 - bodu, v ktorom svätý Lukáš začína osobitným spôsobom sledovať kariéru svätého Pavla. Existuje základné rozdelenie Skutkov na dve časti: Skutky 1 – 12 sa zameriavajú na Petrovu službu a Skutky 13 – 28 sledujú Pavlovo pôsobenie.

Lukáš sa snaží ukázať, že Peter a Pavol sú zajedno, čo znamená, že kážu to isté evanjelium. Mnohí obviňovali Pavla, že je novátorom, lebo privádza pohanov do Cirkvi nezávisle od Petra. Toto obvinenie učenci stále vznášajú. Lukáš však ukazuje, že Peter a Pavol sa podobajú v tom, čo robia a hovoria.

Tabuľka nižšie ukazuje päť podobností medzi týmito dvoma mužmi v Skutkoch apoštolov:

	Peter	Pavol
Obaja kážu naplnenie Dávidovej zmluvy	Skutky 2	Skutky 13
Obaja vykonávajú nepriame alebo sprostredkované uzdravenia	Peter svojím tieňom: Sk 5, 12-16	Pavol skrze vreckovku: Sk 19, 11-12
Obaja bojujú proti čarodejníkovi	Peter proti Šimonovi: Sk 8, 18-23	Pavol proti Elymasovi: Sk 13, 8-12
Obaja udeľujú Ducha Svätého vkladáním rúk	Sk 8, 17	Sk 19, 6
Obaja zázračne uniknú z väzenia	Sk 12, 6-17	Sk 16, 16-34

Čo sa týka témy Pavlovho kázania v Skutkoch 13, všimnite si v ňom nasledujúce odkazy na Dávidovu zmluvu:

Verš 23, odkaz na Ježišov pôvod od Dávida

Verš 33, ktorý odkazuje na splnenie Žalmu 2, kráľovského Dávidovho korunovačného hymnu

Verš 34 cituje Izaiáša 55, 3, ktorý hovorí o tom, že Dávidova zmluva sa otvára všetkým

Vo veršoch 35–38 Pavol používa rovnaký argument, aký používa Peter v Skutkoch 2, 25–31: Žalm 16, 10 sa nemôže vzťahovať na samotného Dávida. Mohol sa týkať len Ježiša, ktorý bol vzkriesený z mŕtvych.

Ezechiel prorokoval, že Boh obnoví kráľa z Dávidovho rodu a urobí ho opäť pastierom Izraela (Ezechiel 34, 23), takže téma Dávidovej zmluvy v Pavlovom kázaní je spojená s myšlienkou Ježiša ako Dobrého pastiera.

Teraz preskúmame čítania z tejto nedele jednotlivo.

Prvé čítanie | Sk 13, 14. 43–52

Pavol a Barnabáš šli ďalej a z Perge došli do Antiochie v Pizídií. V sobotu vošli do synagógy a sadli si.

A keď sa zhromaždenie rozišlo, mnoho Židov a nábožných prozelytov išlo za Pavlom a Barnabášom. A oni s nimi hovorili a povzbudzovali ich, aby vytrvali v Božej milosti.

V nasledujúcu sobotu sa skoro celé mesto zišlo počúvať Pánovo slovo. Keď Židia videli zástupy, plní žiarlivosti rúhavo odporovali tomu, čo hovoril Pavol.

Tu Pavol a Barnabáš povedali smelo: „Predovšetkým vám sa malo hlásať Božie slovo, ale preto, že ho odmietate a sami sa pokladáte za nehodných večného života, obraciame sa k pohanom. Lebo tak nám prikázal Pán: „Ustanovil som ťa za svetlo pohanom, aby si bol spásou až do končín zeme.““

Keď to počuli pohania, radovali sa a oslavovali Pánovo slovo a uverili všetci, čo boli vopred určení pre večný život. A Pánovo slovo sa šírilo po celom kraji.

Ale Židia poštváli nábožné ženy z vyšších vrstiev a popredných mešťanov, podnietili proti Pavlovi a Barnabášovi prenasledovanie a vyhнали ich zo svojho kraja. Oni na nich striasli prach z nôh a odišli do Ikónia. No učeníci boli naplnení radosťou a Duchom Svätým.

Pavol a Barnabáš chápu Ježiša ako veľkého „Pánovho služobníka“ z proroka Izaiáša. Citujú z jednej z najznámejších „Piesní o Služobníkovi“ v Izaiášovi 49, kde Boh (Otec) hovorí Sluhovi (Synovi):

„Primálo je, keď si mi služobníkom,
aby si zbudoval Jakubove kmene
a priviedol späť zachránených Izraela:
ustanovím ťa za svetlo pohanom,
aby si bol mojou spásou až do končín zeme!“
(Iz 49, 6)

Vzpornosť niektorých Židov znemožňuje Pavlovi a Barnabášovi pokus obnoviť Izrael pod vedením pomazaného Syna Dávidovho, Ježiša z Nazareta, „Pánovho služobníka“. Obnovenie Izraela však nebolo jediným poslaním Služobníka; misionári pripomínajú, že bol tiež poslaný zvestovať spasenie všetkým „národom“ alebo „pohanom“. Prestávajú teda kázať prevažne židovskej komunite a svoje úsilie presmerujú na pohany. Títo pohania boli pravdepodobne „bohobojní“ (= tí, čo sa boja Boha), teda pohania, ktorí navštevovali synagógu a vedeli pomerne dosť o židovskej histórii, teológii a učení, no nikdy nedostali obriezku. Očividne bolo v stredomorskom svete veľké množstvo týchto bohobojných ľudí, pretože mnohých vzdelaných pohanov odradila mytológia a morálna

degradácia pohanského kultu a prťahovala ich súdržnosť a morálna čistota judaizmu.

Apoštolovo kázanie však vyvoláva zmiešané reakcie: niektorí ho prijímajú s radosťou, a iní reagujú nepriateľsky a násilne. Rôzne reakcie nám pripomínajú dvoch bratov v podobenstve o márnotratnom synovi (Lukáš 15, 11–32), o ktorých hovorí len Lukáš vo svojom prvom diele pred Skutkami apoštolov, Evanjeliu podľa Lukáša. Mladší, márnotratný syn, predstavuje pohanov, ktorí prijímajú Božie milosrdenstvo. Starší syn predstavuje tých Židov, ktorí závidia mladšiemu jeho zmierenie s Otcem.

Skúsenosť Pavla a Barnabáša v tejto kapitole je obrazom pretrvávajúcej situácie Cirkvi vo svete. Cirkev ustavične ohlasuje evanjelium, poslanstvo lásky a spásy, ktoré je zároveň – a práve preto – akoby “podvratné”, ohrozuje status quo a spoločenský poriadok. Takže vždy sú takí, ktorí s radosťou prijímajú kázanie Cirkvi, a iní, ktorí podnecujú prenasledovanie, nenávisť a násilie. Kristovi učenci sú medzitým vždy „naplnení radosťou a Duchom Svätým“, pretože vedia: „Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť“ (Mt 5, 10).

Responzóriový žalm | Ž 100, 2. 3. 5

R.: Sme jeho ľud a ovce z jeho stáda. alebo Aleluja

*Jasaj na chválu Pánovi, celá zem, †
s radosťou slúžte Pánovi. **

S plesaním vstupujte pred jeho tvár. R.

Vedzte, že náš Pán je Boh; †

on je náš stvoriteľ a jemu patríme, *

sme jeho ľud a ovce z jeho stáda. R.

Lebo Pán je dobrý; †

jeho milosrdenstvo trvá naveky *

a jeho vernosť z pokolenia na pokolenie. R.

Aj keď je v žaltári veľa “todských” žalmov, žalm 100 je jedinečný v tom, že ako jediný je označený ako „žalm na ďakovnú obeť“ (hebr. mizmor l'todah). V predchádzajúce nedele sme diskutovali o význame „obety vdaky“ alebo “toda” a o tom, ako súvisí s Veľkou nocou a naplňa sa v Eucharistii, najvyššej obete vdaky.

Je zaujímavé, že tento jeden žalm, ktorý nesie nadpis “toda”, sa týka Božej pastierskej povahy. Naznačuje, že všetky dobré veci, ktoré k nám prichádzajú, všetky Božie skutky spásy, ktoré zažívame, sú vyjadrením takej Božej starostlivosti o nás, akú má pastier o svojej ovce. Ako mnohé iné žalmy, aj tento vzdáva vďaku Bohu za jeho “hesed”, jeho zmluvnú vernosť, ktorá pretrvá po všetky generácie.

Druhé čítanie | Zjv 7, 9. 14b–17

Ja, Ján, videl som veľký zástup, ktorý nik nemohol spočítať, zo všetkých národov, kmeňov, plemien a jazykov. Stáli pred trónom a pred Baránkom, oblečení do bieleho rúcha, v rukách mali palmy.

A jeden zo starcov mi povedal: „To sú tí, čo prichádzajú z veľkého súženia: oprali si rúcha a zbielili ich v Baránkovej krvi. Preto sú pred Božím trónom a dňom i nocou mu slúžia v jeho chráme. A ten, čo sedí na tróne, bude prebývať nad nimi.

Už nebudú hladovať ani žízniť, nebude na nich dorážať ani slnko, ani iná horúčosť, lebo Baránok, čo je v strede pred trónom, bude ich pásť a privedie ich k prameňom vôd života. A Boh im zotrie z očí každú slzu.”

Táto vízia Jána nasleduje bezprostredne po Zjavení 7, 4–8, kde Ján vidí „stoštyridsaťštyritisíc“ zo všetkých kmeňov Izraela zhromaždených pred Bohom. „144 tisíc“ pravdepodobne predstavuje veľký počet etnických Izraelitov, ktorí prijali Ježiša Krista ako mesiášskeho Syna Dávidovho a vstúpili do „qahal“ (hebrejsky) alebo „ekklesia“ (grécky), teda do „Cirkvi“.

Veľký zástup, ktorý vidíme v dnešnom čítaní, však predstavuje všetky pohanské národy, ktoré vstúpili do Cirkvi. Je zaujímavé, že Ján dokáže rozlíšiť etnické rozdiely medzi týmito rôznymi skupinami ľudí dokonca aj v nebi. To naznačuje, že naše rôzne etnické a kultúrne atribúty sú samy o sebe dobré a Boh ich môže zachovať aj v budúcom veku ako prejav svojho daru krásy v rozmanitosti.

Títo veriaci z pohanov vyšli z veľkého súženia a útrap, ktoré zažili na zemi. Všimnime si, že čítania zo Skutkov aj zo Zjavenia majú témy obrátenia pohanov a prenasledovania veriacich.

Prenasledovanie pokračuje a v skutočnosti ukazuje obrodzenie po celom svete. Pápež František, ktorému nie je cudzie prenasledovanie ani v jeho vlasti, pri kázaní o inej pasáži Skutkov poznamenal toto:

„Aby sme našli mučeníkov, nemusíme ísť do katakomb alebo do Kolosea: mučeníci dnes žijú vo veľkom množstve krajín. Kresťania sú prenasledovaní pre svoju vieru. V niektorých krajinách nemôžu nosiť kríž: sú za to trestaní. Dnes, v 21. storočí, je naša Cirkev Cirkvou mučeníkov.“¹

Je pozoruhodné, že v tejto pasáži Zjavenia je Ježiš „Baránok“ aj „Pastier“. „Baránok... bude ich pást.“ Len ten, kto sa stal úplne zraniteľným, bol skutočne týraný a obetoval sa, je teraz plne spôsobilý viesť, viesť a chrániť Božie stádo. Byť baránkom je príprava na úlohu pastiera. „Kto chce byť prvý, nech je posledný zo všetkých a služobník všetkých“ (Mk 9, 35).

Evanjelium | Jn 10, 27–30

Ježiš povedal: „Moje ovce počúvajú môj hlas, ja ich poznám a ony idú za mnou. Ja im dávam večný život. Nezahynú nikdy a nik mi ich nevytrhne z ruky. Môj Otec, ktorý mi ich dal, je väčší od všetkých a nik ich nemôže Otcovi vytrhnúť z ruky. Ja a Otec sme jedno.“

Pozadie tohto Podobenstva o dobrom pastierovi u Jána tvorí niekoľko pozoruhodných starozákonných textov. Myslíme predovšetkým na Žalm 23:

Pán je môj pastier, nič mi nechýba; pasie ma na zelených pašienkach. Vodí ma k tichým vodám; dušu mi osviežuje (v. 1–3).

Tento známy žalm je plný sviatostnej typológie („tiché vody... leje mi olej na hlavu... prestiera mi stôl...“) a bol mimoriadne obľúbený medzi cirkevnými otcami ako zdroj sviatostnej katechézy. To nám pripomína, že sviatosti sú kľúčovými momentmi, keď sa nás Dobrý pastier dotýka a stará sa o nás.

Ďalším menej významným, ale nemenej dôležitým textom z pozadia Starého zákona je Ezechiel 34, Ezechielovo proroctvo o prichádzajúcom Dobrom pastierovi:

“Lebo toto hovorí Pán, Jahve: Hľa, ja sám budem hľadať svoje ovce a navštívim ich. Ako si pastier navštívi stádo, keď je uprostred svojich roztratených oviec, tak navštívim svoje ovce a vyslobodím ich z každého miesta, na ktoré boli zahnané v oblačný a hmlistý deň.

Vyvediem ich spomedzi národov, pozbieram ich z krajín, privediem ich na vlastnú pôdu a budem ich pást po vrchoch Izraela, pri potôčkoch a všetkých bydliskách krajiny. Po najbojnejších pastvách ich budem pást, na vrchoch izraelského pohoria budú ich nivy, tam budú košiarit na výbornom trávniku. Budú sa pást na záživnej paši, po vrchoch Izraela. Sám budem pást svoje ovce a sám ich dám do košiara, hovorí Pán, Boh. Stratené vyhladáam, odobnané zavrátim, poranené obviažem, nemocné posilním, vykŕmené a nemocné ochránim a budem ich pást svedomito (Ez 34, 11-16).

¹ Pápež František, „Viera nie je na predaj,“ ranné zamyslenie zo 6. apríla 2013, <http://www.vatican.va/content/francesco/en/cotidie/2013/documents/papa-francesco->

Zaujímavým faktom na tomto proroctve je, že hoci Pán prisahá: „Ja sám budem pastierom“, neskôr trvá na tom, že ustanoví iba „jedného pastiera“ a že pastierom bude „Dávid“, teda kráľ z Dávidovej línie:

“I postavím nad ne jedného pastiera, ktorý ich bude pásť: svojho sluhu, Dávida; on ich bude pásť, on im bude pastierom. Ja, Pán, im budem Bohom a môj sluha Dávid bude medzi nimi kniežatom; ja, Pán, to hovorím” (Ez 34, 23-24).

Ezechielovo proroctvo teda mysticky predznamenáva spojenie Pána (Boha Izraela) s Kráľom (Synom Dávidovým) v jednej osobe. Ježiš je Syn Dávidov, no ako hovorí dnešné evanjelium: „Otec a ja sme jedno“. Ezechielovo proroctvo sa splnilo.

Utešujúce zaslúbenia tohto evanjelia o Kristovi, Dobrom Pastierovi, ktorý nenechá zahynúť svoje ovečky, sa zdajú byť v zjavnom rozpore s témou prenasledovania, ktorá je tak zjavná v prvom a druhom čítaní. Ak je Kristus Dobrý pastier, prečo boli Pavol a Barnabáš znevažovaní? Prečo musel veľký zástup prejsť „časom veľkého súženia“? Toto paradoxné prepojenie Božej pastierskej starostlivosti s veľmi reálnou prítomnosťou prenasledovania je predznamenané už v slovách 23. žalmu. Hoci sa 23. žalm v dnešnej liturgii nečíta, zdá sa, že je ticho prítomný v pozadí väčšiny čítaní, najmä tieto verše:

*I keby som mal ísť tmavou dolinou,
nebudem sa báť zlého, lebo ty si so mnou.*

*Tvoj prút a tvoja palica,
tie sú mi útechou.*

*Prestieraš mi stôl
pred očami mojich protivníkov.*

(v. 4–5)

Niekoľko by sa mohol opýtať: Ak je Pán pastierom žalmistu, čo vlastne žalmista robí, keď kráča údolím tieňa smrti? Ak je Pán pastierom, prečo sú nepriatelia prítomní pri príprave stola? Je to veľké tajomstvo. Zdá sa však jasné, že tak ako Baránok - Pastier sám trpel prenasledovaním, tak aj jeho ovce budú „prechádzať údolím... smrti“ a jesť svoj pokrm „v prítomnosti ... protivníkov“. Baránok - Pastier nás nevedie pomimo týchto skúseností, ale cez ne. Eucharistia, najvyšší stôl pripravený pre nás, je teda vždy jedlom, ktoré jeme pred očami nepriateľov. V tomto živote budú veriaci vždy čeliť odporu.

Nech „malé Božie stádo“ (pozri Lk 12, 32) – prenasledované, opovrhované a zosmiešňované po celom svete – nájde útechu v Kristových zaslúbeniach v liturgii tejto nedele a je oddelené od akejkoľvek túžby po prosperite v tomto svete (pozri Lk 12, 33–34), napodobňujúc Pavla a Barnabáša, ktorí naďalej kázali o Ježišovi všetkým, ktorí chceli počúvať a boli napriek všetkému stále „naplnení radosťou a Duchom Svätým“.